

MWM²
experts in online research

ONDERWIJS IN HET INBURGERINGS- PROCES

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

INHOUDSOPGAVE

- + Achtergrond & doelstellingen
- + Management Summary
- + Resultaten
- + Onderzoeksverantwoording

ACHTERGROND & DOELSTELLINGEN

ACHTERGROND

DUO WENST DEELNEMERS- EN SLAGINGSPERCENTAGE VAN INBURGERINGSEXAMENS TE VERHOGEN

- + Per 1 januari 2013 is de Wet inburgering gewijzigd: de verantwoordelijkheid voor inburgering ligt nu bij inburgeraars zelf. Binnen 3 jaar na vestiging in Nederland moet aan de inburgeringsplicht voldaan zijn. Niet iedereen voldoet hieraan: zowel het deelnemers- als het slagingspercentage t.a.v. het inburgeringsexamen valt lager uit dan gehoopt. Dienst Uitvoerend Onderwijs (DUO) wenst deze percentages te verhogen.
 - + MWM2 heeft daartoe in maart 2016 in opdracht van DUO reeds een gecombineerd onderzoekstraject laten uitvoeren naar de ervaringen van de eerste 'groep' inburgeraars (cohort 2013 – 1 en 2).
- + MWM2 voert in opdracht van DUO het vervolgonderzoek uit. Ditmaal ligt de focus op het educatietraject, en is de doelgroep in dit onderzoek: NT2docenten, vrijwilligers en academici. Het betreft opnieuw een gecombineerd traject:
 - + Fase 1: verkennend onderzoek onder NT2docenten (n=5), vrijwilligers (n=5) en academici (n=2). (telefonische interviews: kwalitatief).
 - + Fase 2: toetsend onderzoek (Online vragenlijsten: kwantitatief).
- + In deze rapportage worden de conclusies en resultaten van onderzoeksfase 1 gepresenteerd. De resultaten worden besproken vanuit de gehele doelgroep (docenten, vrijwilligers en academici) en waar relevant gesplitst naar de subgroepen.
 - + Voorzichtigheid is geboden bij de interpretatie van de resultaten gezien de kleine n (n=12). Een volledig overzicht van alle respondenten is als bijlage bijgevoegd.
- + NB: Bij de quotes in deze rapportage is aangegeven van welke subdoelgroep de uitspraak afkomstig is: (a) = academici; (d) = docenten; (v) = vrijwilligers.

DOELSTELLING

DUO WIL INZICHT IN SUCCESFACTOREN EN KNELPUNTEN VAN HET ONDERWIJS IN HET INBURGERINGSPROCES

Onderzoeksdoelstelling:

Inzicht geven in de succesfactoren en knelpunten in het inburgeringsproces met de focus op onderwijs.

Onderzoeksvragen:

- + Welke factoren bepalen of de inburgeraar een opleiding gaat volgen, ten gevolge van het verplichte inburgeringsexamen?
 - + Hoe oriënteren inburgeraars zich op een opleiding en welke factoren zijn doorslaggevend in hun keuze?
 - + Welke factoren zijn bepalend voor de motivatie van een inburgeraar tijdens de opleiding?
 - + Welke factoren maken dat inburgeraars stoppen met de opleiding / wat motiveert om door te gaan?
 - + Welke factoren zijn bepalend voor het moment van deelname aan het examen / wat maakt of de inburgeraar op tijd deelneemt?
- + In welke opzichten kan het onderwijs binnen het inburgeringsproces verbeterd worden?
 - + Wat zijn succesfactoren en knelpunten?
- + Welke onderwijskundige aspecten spelen in dit proces een rol van betekenis? En In hoeverre zijn de volgende factoren hierop van invloed: type studie, docent, differentiatie en culturele factoren?

MANAGEMENT SUMMARY

FINANCIËLE PRIKKEL MOTIVEERT VOLGEN OPLEIDING

ONDERWIJSPROCES REDELIJK, KANS OP BOTTLENECK DOOR ONTOEGANKELIJKE OVERHEIDSCOMMUNICATIE

- + Onderwijs in het inburgeringsproces verloopt redelijk, gezien de complexe situatie. Het is wel van belang aandacht te schenken aan een aantal belangrijke knelpunten, omdat die kunnen uitgroeien tot grotere bottlenecks.
 - + De overheid zet in het huidige proces in op zelfredzaamheid van de inburgeraar. Maar overheidsinformatie die zij aanbiedt is moeilijk vindbaar, vol complexe procedures en in het Nederlands. Dat maakt inburgeraars juist minder zelfredzaam. Zij moeten hulp zoeken bij welwillende en soms onwelwillende partijen.
 - + De toon in overheidscommunicatie wordt onprettig ervaren (focus op verplichtingen, geen positieve redenen om onderwijs te volgen). Dit demotiveert inburgeraars en zorgt voor onzekerheid en angst.
- + De meeste inburgeraars kiezen voor een opleiding in plaats van zelfstudie. De boete bij het niet halen van examens is een zeer effectieve prikkel. Andere redenen zijn de hoop op een betere toekomst en een sociaal netwerk via school.
 - + De keuze voor een opleiding gebeurt op basis van locatie, want minder reiskosten. Inburgeraars kijken zelden naar kwaliteit van het aanbod. Ze weten niet dat aanbod vergelijken mogelijk is, of vinden die informatie niet.
- + Tijdens een opleiding blijft motivatie hoog bij hoge leskwaliteit (professionele docent, kleine klassen, aansluiting op eigen niveau), als er voldoende 'taalcontactmomenten' zijn (ook via vrijwillige taalmaatjes), en men vooruitgang ervaart.
 - + Belangrijke knelpunten voor cursisten zijn: niet weten hoe te leren, weinig discipline en lage leskwaliteit.
 - + Cursisten stoppen zelden met de opleiding uit angst voor de boete. Persoonlijke redenen zorgen soms voor uitval (psychische problemen, zorgtaken, zwangerschap).
- + Het examen is een belangrijk moment voor de cursist: het is toekomstbepalend. Soms adviseert de docent uitstel van het laatste examen, ondanks dat de cursist er klaar voor is. Dit om de cursist Nederlands te blijven onderwijzen en te zorgen voor betere aansluiting op een vervolgopleiding (na het behalen van het examen is er geen leergeld meer beschikbaar).

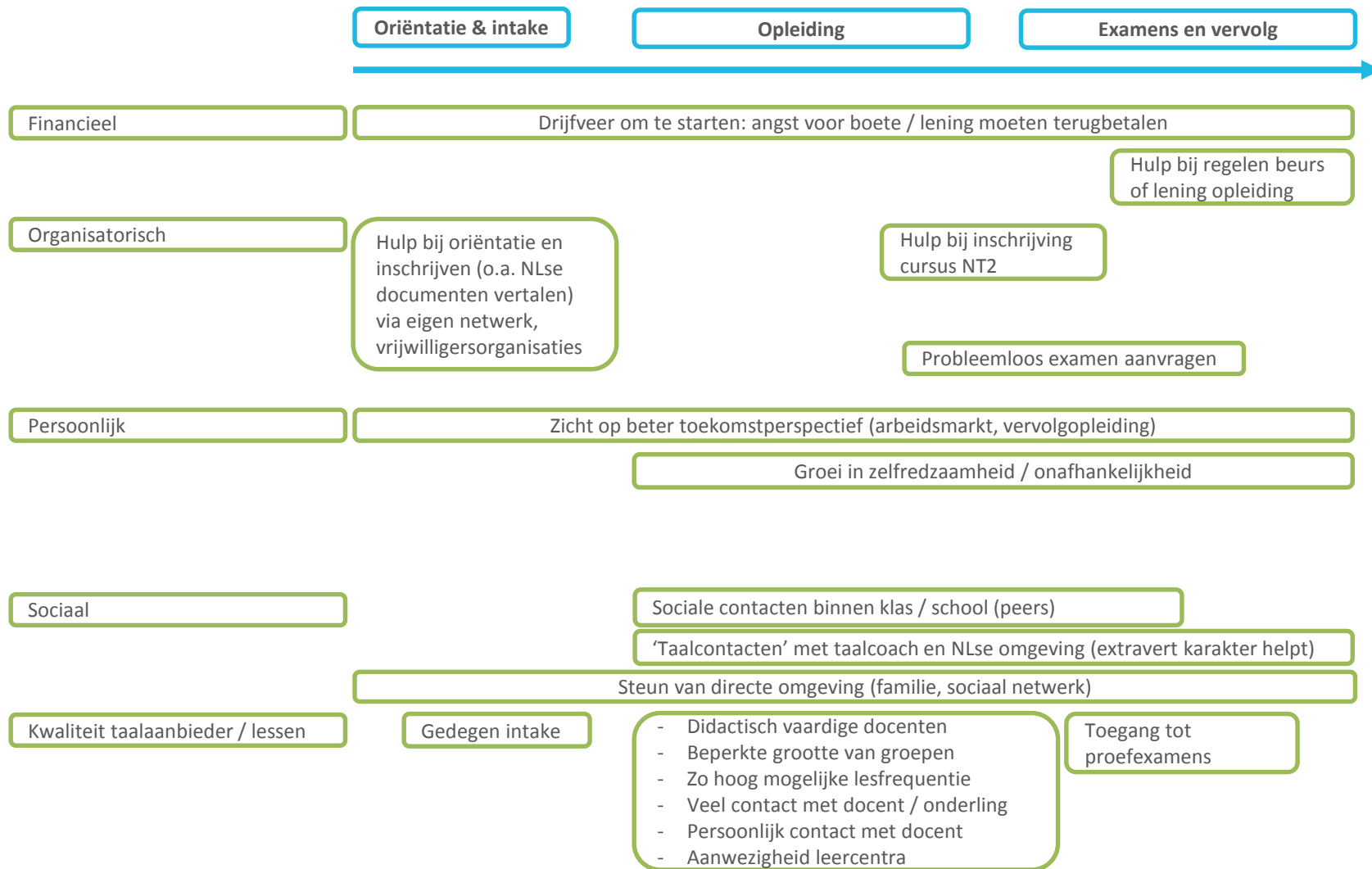
BIJSCHOLING DOCENT EN VRIJWILLIGER GEWENST

ARBEIDSPOSITIE NT2DOCENTEN VAAK ONZEKER, VRIJWILLIGERS BEHOEFTE AAN INTERVISIE

- + Tijdens het onderzoek zijn ook verbeterpunten in het onderwijstraject gevonden bij de huidige positie van NT2docenten en vrijwilligers.
- + Het vak NT2docent wordt door de overheid niet officieel erkend. De bevoegdheid van NT2docenten is daarmee niet duidelijk. Bij veel taalaanbieders staan docenten voor de klas zonder NT2certificaat, en zonder educatieve achtergrond.
 - + De arbeidspositie van NT2docenten wisselt sterk per taalaanbieder. Sommige taalaanbieders zetten docenten uitsluitend in als ZZP-er, of maken alleen gebruik van vrijwilligers. Bij de betaalde functies is het salaris veelal laag, wordt er niet vaak pensioen opgebouwd en worden voorbereidingsuren nauwelijks uitbetaald.
 - + Landelijk gezien zijn er weinig mogelijkheden voor bij- en nascholing voor docenten, terwijl hier wel veel vraag naar is.
- + Vrijwilligers worden meestal na een enkel intakegesprek taalcoach of taalmaatje. Ook voor klassenassistenten is er nauwelijks begeleiding, en vertrouwen taalaanbieders op eigengereidheid van vrijwilligers zelf.
 - + De functie van taalcoach wordt door iedereen gewaardeerd: taalcontactmomenten zijn essentieel voor de cursist.
 - + De vrijwillige klassenassistenten kosten de docenten vaak extra tijd: zij moeten de vrijwilligers didactische vaardigheden bijbrengen.
 - + Vrijwilligers hebben vaak behoefte aan onderling contact met andere vrijwilligers, voor intervisiemomenten of kennisdeling.

SUCCESFACTOREN EDUCATIE BIJ INBURGERING

ANGST VOOR BOETE EN TOEKOMSTPERSPECTIEF VOOR IEDEREEN STERKE DRIJVEREN

KNELPUNTEN EDUCATIE BIJ INBURGERING

CULTURELE VERSCHILLEN EN WEINIG SOCIAAL NETWERK BEMOEILIJEN START EDUCATIETRAJECT

QUICK WINS

Oriëntatie & intake

- Behoud financiële prikkel;
- Verduidelijk/vergemakkelijk de regelgeving waar mogelijk met beeldtaal;
- Combineer de strenge inhoud van communicatie met een gastvrije tone of voice;
- Benadruk de 'menselijke' pluspunten van opleiding volgen: toekomstperspectief en sociaal netwerk;
- Maak overzicht geschikte taalaanbieders toegankelijk voor inburgeraars door beeldtaal in te zetten.

Opleiding

- Verplicht waar mogelijk de intake op taalscholing voor aansluiting juiste niveau;
- Intensiveer controles rondom leskwaliteit (met name: kwaliteit docenten, inzet vrijwilligers, groepsgrootte, lesfrequentie en contacturen);
- Faciliteer uitleg over hoe te 'leren om te leren' (westerse lesmethoden begrijpen);
- Vergroot controles van aanwezigheidsplicht;
- Stimuleer mogelijkheden bijscholing voor NT2-docenten;
- Faciliteer intensievere begeleiding van vrijwilligers.

Examens & vervolg

- Indien mogelijk: publiceer zoveel mogelijk oefenexamens, om te leren examens te maken (inzetten op leren);
- Faciliteer kennisdeling voor vrijwillige taalmaatjes / taalcoaches onderling;
- Intensiveer begeleiding in overstap van examens naar vervolgopleidingen of arbeidsmarkt;
- Verduidelijk waar nodig de regelgeving omtrent het aanvragen van beurs/lening voor vervolgopleiding.

AANBEVELINGEN – KORTE TERMIJN

OPTIMALISEER HET EDUCATIETRAJECT DOOR IN TE ZETTEN OP TOEGANKELIJKHEID EN TRANSPARANTIE

- + Zet zowel qua inhoud als vorm in op het vergroten van de zelfredzaamheid van de inburgeraar. Stimuleer dat de inburgeraar zelf zijn eerste stappen in het inburgeringstraject kan zetten, zonder hulp te hoeven vragen van vrijwilligersorganisaties.
 - + Overweeg de huidige vorm van communicatie tussen overheid en inburgeraar (moeilijk vindbare info, berichten in het Nederlands) aan te passen aan het kunnen van de inburgeraar. Zet bijvoorbeeld online vertaaltools in en werk met beeldtaal om de verplichtingen van de inburgeraar te verduidelijken.
 - + In de les kan zelfredzaamheid vergroot worden via aandacht voor ‘leren hoe te leren’. Dit kan bijvoorbeeld via taalaanbieders, maar ook door docenten (en vrijwilligers) bijscholingsmogelijkheden te bieden, zodat zij weten hoe hiermee om te gaan.

- + Stimuleer de inburgeraar bij het aangaan van sociale contacten. Sociale contacten zorgen voor meer ‘taalcontactmomenten’ en zijn daarmee een vliegwiel voor het leerproces. Bovendien creëren ze een gevoel van ‘thuis’ en dat vergroot de wil om ‘erbij te horen’.
 - + Zet in op meer vrijwilligers voor taken als ‘taalmaatje’ en ‘taalcoach’.
 - + Overweeg vrijwilligers praktische tips & tricks te geven om hun taak als taalmaatje optimaal in te richten, stimuleer intervisiemomenten vanuit de vrijwilligersorganisatie.

- + Verstevig de status van het NT2vak, door de bevoegdheid van NT2docent expliciet te maken en daarmee het docentschap te erkennen.
 - + Zet waar mogelijk onderwijsinspectie regelmatig in, om het niveau van taalaanbieders te optimaliseren.
 - + Neem ook examens mee in deze optimalisatieslag, via publicaties met analyses van de examenkwaliteit. Daarmee wordt de betrouwbaarheid van de toetsen verduidelijkt en onzekerheid weggenomen – zonder de vragendatabank open te stellen.

RESULTATEN

CONTEXT INBURGERAARS EN EDUCATIE

INBURGERAARS VEELAL IN AFHANKELIJKE POSITIE MET LAGE ZELFREDZAAMHEID

- + Inburgeraars die zich oriënteren op een taalcursus, doen dit vanuit verschillende achtergronden: als vluchteling, gezins- of arbeidsmigrant.
 - + Vluchtelingen hebben minder of geen sociaal netwerk en zijn noodgedwongen aangewezen op ondersteuning van Nederlandse hulporganisaties.
 - + Inburgeraars die vanwege gezinshereniging of arbeid komen, kunnen terecht in eigen netwerk.
- + Culturele verschillen tussen Nederland en land van herkomst beïnvloeden hoe een inburgeraar het educatietraject instapt.
 - + Niet alle inburgeraars zijn bekend met westerse mogelijkheden als: opleidingen vergelijken (in plaats van één school in de buurt), 'weten hoe te leren', eigen verantwoordelijkheid nemen.
 - + Ook opleidingsniveau, IQ, persoonlijke eigenschappen (extravert vs introvert) spelen een rol bij hoe eigengereid inburgeraars durven te zijn.
- + De directe omgeving van inburgeraars is van grote invloed op de motivatie en mogelijkheid om een educatietraject in te stappen.
 - + Vrouwen met gezinnen en alleenstaande moeders zijn vaak veel tijd kwijt aan het huishouden en kinderen. Steun vanuit de omgeving is er simpelweg niet of blijft uit vanwege andere prioritering (culturele achtergrond). Daardoor lopen ze eerder achterstand op in klassen dan mannen.

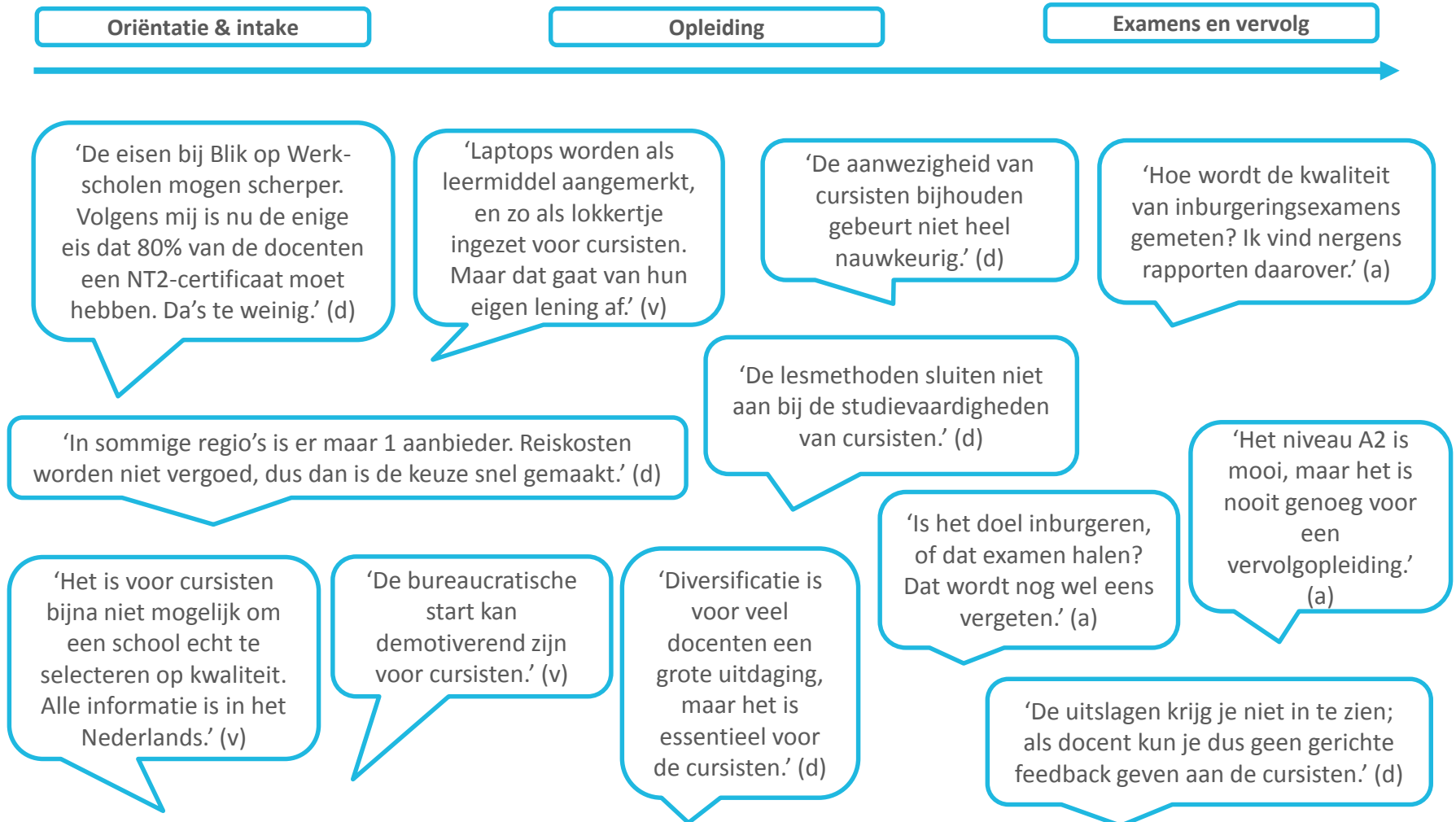
'Er zat een echtpaar in mijn klas, van wie de man altijd zijn huiswerk af had. De vrouw nooit, en zij viel bijna in slaap tijdens de les: al haar energie ging naar het huishouden en de kinderen.' (d)

'De meesten doen echt hun best, maar sommigen hebben geen discipline: om moedeloos van te worden.' (v)

'De hoger opgeleiden, die komen er wel. Maar dat is maar een kleine groep van alle cursisten.' (d)

ERVARINGEN RONDOM EDUCATIETRAJECT

KRITISCHE UITSPRAKEN RONDOM HET EDUCATIETRAJECT: VEEL RUIMTE VOOR VERBETERING

POSITIE DOCENTEN

ENTHOUSIASME VAN DOCENT GROOT, MATIGE ARBEIDSPPOSITIE ZORGT VOOR ONZEKERHEID

- + De motivatie en het enthousiasme van NT2docenten is groot, maar zowel docenten als academici geven aan dat er een aantal knelpunten zijn in de arbeidspositie van de docent.
 - + Aanbod van en de vraag naar NT2docenten is erg groot. Tegelijkertijd kan de markt erg fluctueren. Werkgevers prefereren ZZP-ers: die zijn goedkoper en flexibeler. Voor de docent betekent dit een onzekere arbeidspositie.
 - + Het vak NT2docent is niet officieel erkend als didactisch vak. Docenten worden in één jaar omgeschoold, of gaan zelfs zonder omscholing aan de slag (NT2-certificatie is niet overal vereist).
 - + Docenten missen vaak didactische vaardigheden. Bijscholing is weinig beschikbaar.
 - + Niet elke NT2-docent kan zich aansluiten bij een onderwijs-CAO. Er wordt bovendien genoemd dat een enkele organisatie docenten lager inschaalt via de welzijns-CAO.
 - + Een gemiddeld salaris is laag (15,- p/u), voorbereidingsuren worden niet overal uitbetaald.
- + Tegelijkertijd wordt er veel gevraagd van NT2-docenten. Ze onderwijzen aan cursisten van wie een groot deel onbekend is met Nederlandse (of westerse) leermethodieken. In de huidige leermethodes wordt daaraan geen aandacht besteed. Docenten zijn daardoor relatief veel tijd kwijt aan uitleg van lesmethodes ('veel cursisten moeten leren om te leren').
 - + Dergelijke uitleg geven, vraagt bepaalde kwaliteiten van docenten. Niet iedereen bezit die, en een éénjarige opleiding geeft hier te weinig handvatten hiervoor.
- + Cursisten kunnen docenten niet aanspreken in hun eigen taal en vice versa. Academici benoemen dat dergelijke taalbarrières kunnen leiden tot onderschatting van cursisten met als gevolg dat de lat omlaag gaat. Daarnaast kan er niet overgeschakeld worden naar de eigen taal wanneer men tegen problemen aanloopt, waardoor juiste of begrijpelijke uitleg uitblijft.

'Ik wil mijn lessen goed voorbereiden, daar gaat tijd in zitten. Die krijg ik niet uitbetaald, maar ik wil ze toch meer laten zien dan alleen het lesboek.' (d)

'Dit werk trekt bepaalde mensen aan, vrouwen van 45+ zonder didactische achtergrond. Die zijn niet allemaal geschikt hiervoor.' (d)

POSITIE VRIJWILLIGERS

EÉN-OP-EÉN CONTACT NUTTIG VOOR CURSIST, VRIJWILLIGER VOELT ZICH VAAK IN DIEPE GEGOOD

‘Ik wil geen klassenassistent meer in mijn klas. Die hebben vaak nooit in een klas gestaan, en dan ben ik m’n klas én die vrijwilliger alles aan het uitleggen.’ (d)

‘De lessen zijn handig, maar een taal leer je pas echt tijdens taalcontactmomenten. Daarvoor is zo’n taalmaatje perfect.’ (v)

‘Ik moet als taalmaatje alles zelf bedenken, ik zou willen dat ik eens andere vrijwilligers zag.’ (v)

- + Vrijwilligers (taalcoach/taalmaatje of klassenassistent, soms als docent) zijn zelf over het algemeen tevreden over hun functie en menen een nuttige bijdrage te leveren aan de maatschappij.
 - + Soms worden vrijwilligers ingezet op functies met meer verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld als docent. Dat zorgt voor meer onzekerheid bij de vrijwilliger, met name als er weinig begeleiding is vanuit de taalaanbieder.
- + In de functie van ‘taalmaatjes’ zijn vrijwilligers volgens docenten en academici zeer relevant, maar bij functies met meer verantwoordelijkheid zijn met name docenten minder tevreden over vrijwilligers.
 - + Vrijwilligers hebben vaak nauwelijks of geen didactische kennis, en weten niet altijd wat te doen als klassenassistent. Docenten zijn veel tijd kwijt aan begeleiding van de assistenten.
- + Voorafgaand aan het vrijwilligerswerk hebben vrijwilligers vaak slechts één intakegesprek gehad met de taalaanbieder of vrijwilligersorganisatie.
 - + Meer contact met de organisatie, en met andere vrijwilligers is gewenst: voor begeleiding, kennisdeling en intervisiemogelijkheden. (‘Nu moet ik elke keer zelf het wiel uit vinden’).
 - + Om de cursist goed te begeleiden is het voor vrijwilligers handig om te weten waar de cursist staat bij aanvang van het coachtraject. Die kennis krijgen ze niet altijd.
 - + Tussentijds contact met de docent (in overleg met cursist) is er niet altijd. Problemen melden kan daardoor vaak niet.

FASE: ORIËNTATIE

FINANCIËLE PRIKKEL SUCCESFACTOR, TOEGANKELIJKHEID EN TOON VAN OVERHEIDSINFORMATIE KNELPUNT

- + Afhankelijkheid van inburgeraars is cruciaal in deze fase: zij weten niet of ze goed geadviseerd worden
- + Op inburgeraars komt het administratieve traject voorafgaand aan een taal cursus vaak bureaucratisch en niet-gastvrij over: overheidsinformatie voelt ontoegankelijk (want in het Nederlands) en is gefocust op verplichtingen (inhoud en tone of voice niet verwelkomend).
 - + Zonder eigen netwerk of hulp van een vluchtelingenorganisatie kan dit demotiverend zijn.
- + De keuze om wel of geen cursus te volgen is met name gebaseerd op financiële overwegingen. Angst voor de boete bij het niet afronden van examens stimuleert om een cursus te doen.
 - + Gezinsmigranten die een opleiding zelf moeten betalen, schrikken vaak van de prijs en proberen zelfstudie. Vaak kiezen zij later alsnog voor een cursus.
 - + Hoogopgeleiden volgen soms enkele lessen om de lesmethode te begrijpen, en verwerken daarna in eigen (hoog) tempo via zelfstudie de lesstof.
 - + Een belangrijke persoonlijke reden om een cursus te volgen, is het positieve toekomstperspectief dat erbij hoort (werk of opleiding).
- + De keuze voor een taalaanbieder wordt zelden gemaakt op basis van kwaliteit. Informatie is moeilijk toegankelijk voor inburgeraars (want in het Nederlands). Locatie van een aanbieder is daarom doorslaggevend: reiskosten kunnen anders hoog oplopen.
 - + Soms bieden taalaanbieders ‘cadeau’laptops aan cursisten aan, betaald uit het opleidingsbudget. Inburgeraars stappen graag over naar deze laptop-aanbieders, maar komen regelmatig terug bij de oorspronkelijke school, als de leskwaliteit blijkt tegen te vallen.

‘Inburgeren is meer dan een taal leren. Het begint met erbij willen horen. Motivatie stimuleren is daarom essentieel.’ (a)

‘Bij aankomst komt de inburgeraar in een bureaucratisch proces in het Nederlands. Dat kan niet zonder hulp.’ (d)

‘Ik heb nog nooit gemerkt dat een cursist de Blik-op-Werk-site had bekeken. Die is in het Nederlands, daar hebben ze niets aan.’ (d)

FASE: INTAKE

INTAKE ZORGT VOOR STRESS BIJ CURSIST, MAAR VERLOOPT MEESTAL GOED

- + Als een keuze is gemaakt voor een specifieke organisatie, komt de cursist in de meeste gevallen terecht bij een intakegesprek.
 - + De intake is een zeer stressvol moment voor de cursist. Er hangt namelijk veel van af: niveaubepaling, niveau van de examens (en daarmee de mogelijkheid van vervolgopleidingen).
 - + De intake wordt niet altijd door een docent uitgevoerd, maar vaak door iemand anders binnen de taalorganisatie (een coördinator).
 - + De methodes die worden ingezet om de intake af te nemen, variëren per aanbieder. Men weet te noemen dat er algemeen meetinstrument om de intake uit te voeren, maar dit wordt niet door alle taalaanbieders gebruikt omdat het een erg dure tool is.
- + Docenten zijn over het algemeen tevreden over de intake. Dit betekent niet dat iedereen bij uitsluitend cursisten van zijn eigen niveau komt: soms zijn er niet genoeg aantallen om groepen te vormen, soms laten financiën het niet toe om meerdere docenten in te zetten.
 - + Binnen groepen wordt er dan gedifferentieerd. Dit vraagt veel flexibiliteit en educatieve ervaring van docenten.
 - + Cursisten die in aanmerking komen voor alfabetiseringscursussen, worden wel altijd in een aparte groep geplaatst.
- + Een intake die niet goed uitgevoerd is, leidt tot plaatsing bij een niet-passende groep of tot onjuiste inschattingen door de docent.
 - + Overplaatsing naar een andere groep kan zorgen voor tijdverlies en stress voor de cursist.

‘De intake is een heel belangrijk moment. Als een cursist verkeerd terecht komt, kost dat veel tijd, geld en stress.’ (d)

‘Het is goed dat er instrumenten zijn voor de intake, maar ze zijn vaak nogal prijzig. Als taalaanbieder switch je niet snel als je er eenmaal een hebt aangeschaft.’ (d)

‘De intake is gewoon een processtap, het verloopt meestal zonder problemen.’ (d)

FASE: OPLEIDING (1)

CURSIST NAUWELIJKS OVERZICHT VAN UITEENLOPENDE KWALITEIT AANBIEDERS

- + Cursisten zijn over het algemeen erg gemotiveerd bij aanvang van een taalcursus. School biedt hen een sociaal netwerk, bezigheden tijdens de (verder vaak lege) weken. Bovendien geeft het hen een toekomstperspectief.
 - + Tegelijkertijd is men zich bewust van de boete en lening als examens niet gehaald worden. Het gebeurt daarom niet vaak dat cursisten tussentijds stoppen. Als dat toch gebeurt, is dat met name door persoonlijke omstandigheden (ziekte, zorgtaken, psychische problemen, zwangerschap), of door praktische veranderingen (verhuizing).
 - + Met name hoogopgeleide cursisten ervaren frustratie als het tempo waarin zij de nieuwe taal leren, stagneert. Dit kan leiden tot demotivatie. Een taalmaatje kan daarbij helpen.
- + De kwaliteit van een taalaanbieder is van tevoren moeilijk in te schatten voor cursisten. Dit kan komen doordat ze de informatie niet kunnen vinden of niet kunnen lezen, of omdat ze niet gewend zijn aan de mogelijkheid van opleidingen vergelijken (want: niet bekend met westerse rijkheid aan opleidingen).
 - + Bij ontevredenheid over de aanbieder is overstappen naar een ander een drastische stap (want: tijdverlies en geen zicht op kwaliteit van volgende aanbieder), maar komt wel voor.
 - + Veel genoemde aspecten die de leskwaliteit beïnvloeden zijn gediplomeerd docent, lesfrequentie, groepsomvang, mate van differentiatie en contacturen.
 - + Groepen groter dan 12 cursisten bemoeilijken persoonlijk contact tussen docent en cursist.
 - + Te vaak Pc's als leermiddel inzetten in plaats van taalcontactmomenten met de docent te creëren, werkt demotiverend voor cursisten en is niet bevorderend voor het leerproces.
 - + Gezinsmigranten die een vrijwilliger als docent krijgen, zijn ontevreden: de cursus is duur, en ze verwachten een opgeleide docent.
 - + De aanwezigheid van 'leercentra' wordt altijd positief ervaren. Met name cursisten uit een druk huishouden maken hier graag gebruik van voor zelfstudie.

'Soms zijn er persoonlijke problemen. Die mensen moet je ook even rust gunnen.' (v)

'Veel taalcontactmomenten hebben is essentieel, maar niet elke cursist durft mensen op straat zomaar aan te spreken.' (d)

'De ideale groep is 12 cursisten. Niet teveel, maar je wilt ook subgroepjes kunnen maken.' (d)

FASE: OPLEIDING (2)

WESTERSE LESMETHODE STRUIKELBLOK BIJ GROTE CULTURELE VERSCHILLEN

- + Cursisten die minder bekend zijn met de westerse cultuur, zijn meer tijd kwijt met de (Nederlandse) lesmethodes begrijpen en kunnen gebruiken. Zij hebben moeite om de lesstof te begrijpen, omdat studeren an sich zeer ver kan afstaan van hun eigen gebruiken. Daarnaast kunnen zij moeite hebben om de westerse leefgewoonten, die veel terugkomen in de lesstof, te begrijpen.
 - + Veel cursisten (met name laagopgeleiden) hebben moeite om überhaupt te starten met leren; zij hebben nooit geleerd om zich lesstof eigen te maken (volgens de westerse methoden).
 - + In de lesstof komen (impliciet) westerse gebruiken regelmatig aan bod. Deze bespreken kan moeilijk zijn voor docenten, zeker als zij niet sterk in hun schoenen staan in discussies.
- + Taalmaatjes of taalcoaches zijn een nuttige aanvulling op de lessen, zowel voor cursisten (meer taalcontactmomenten), als voor docenten (persoonlijke begeleiding voor hun cursisten).
 - + Taalmaatjes hebben graag meer contact met docenten en andere vrijwilligers, om de voortgang te bespreken en ideeën uit te wisselen.
- + Niet alle taalaanbieders houden de aanwezigheid van de cursisten gestructureerd bij, terwijl het aantal lesuren een grote rol kan spelen bij het omzetten van de 10.000E in een lening. Docenten ervaren wisselend toezicht vanuit de overheid op die aanwezigheid.
 - + Sommigen hebben ervaring met steekproefsgewijze controle, anderen menen dat de verantwoordelijkheid bij de aanbieder zelf ligt.
 - + Taalaanbieders houden de aanwezigheid om diverse redenen niet altijd goed bij: het is veel werk, er zijn geen goede tools voorhanden, of het is niet duidelijk bij wie intern de verantwoordelijkheid hiervoor ligt.

‘Ik ben de eerste lessen vooral tijd kwijt aan uitleggen hoe dit nu eigenlijk werkt, een taal leren.’ (d)

‘Docenten zijn vaak ‘lieve’ vrouwen, die geen weerwoord hebben tegen cursisten. Hoe moeten die onze levensvisie uitleggen?’ (v)

‘Neem lesstof over een verjaardag: dat is voor iemand uit Eritrea heel anders dan een Nederlander. Zij vieren daar dan vijf dagen feest. Dat beïnvloedt het begrip van de stof.’ (d)

EXAMENS & VERVOLG

EXAMEN CRUCIAAL VOOR TOEKOMSTPERSPECTIEF, GEEN ZICHT OP KWALITEIT VAN EXAMENS

- + De docent bepaalt uiteindelijk of een cursist klaar is voor een examen. De cursist volgt het advies op.
 - + In sommige gevallen adviseert de docent om te wachten met het laatste examen. De cursist, die de taal dan in principe goed genoeg beheerst, kan dan met het resterende budget van de lening beter Nederlands leren op de taalschool. Dit met het oog op een vervolgopleiding in het Nederlands: het niveau van het inburgeringsexamen (A2) is niet voldoende voor een Mbo-opleiding. Hier bestaan volgens docenten geen andere 'potjes' voor.
- + Het vooruitzicht op examens zorgt voor zenuwen en stress bij de cursist. Het helpt om veel proefexamens te maken, dat zorgt voor meer zelfvertrouwen.
 - + Daarnaast zouden docenten ze graag meer vertellen over de examenlokalen, maar geen van hen heeft de kans gehad een kijkje te nemen bij de examens.
 - + Meer proefexamens zijn erg welkom. De laatste jaren zijn er diverse voorbeelden beschikbaar gemaakt, maar om veel te oefenen – en om te leren omgaan met examens, zoals men moet leren om te leren, zijn meer voorbeelden erg welkom.
- + Over de kwaliteit van de examens zijn geen analyses te vinden. Zoals CITO toetsen in het primair onderwijs test en de kwaliteit daarvan openbaar maakt, is er ook behoefte aan inzicht in de kwaliteit en betrouwbaarheid van de examens.

'De examens zijn het belangrijkste onderdeel van de cursus en toekomstbepalend. Dan is het toch vreemd dat ik als docent geen zicht heb op hoe die examens verlopen?' (d)

'De overheid wil zelf toch ook weten of de examens goed zijn, maar waar zijn die analyses?' (a)

'Als iemand extra taallessen wil volgen om een Mbo-opleiding te doen, dan stellen we een examen uit. De lening loopt dan ook door, en zo kan de cursist nog even bijscholen.' (d)

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

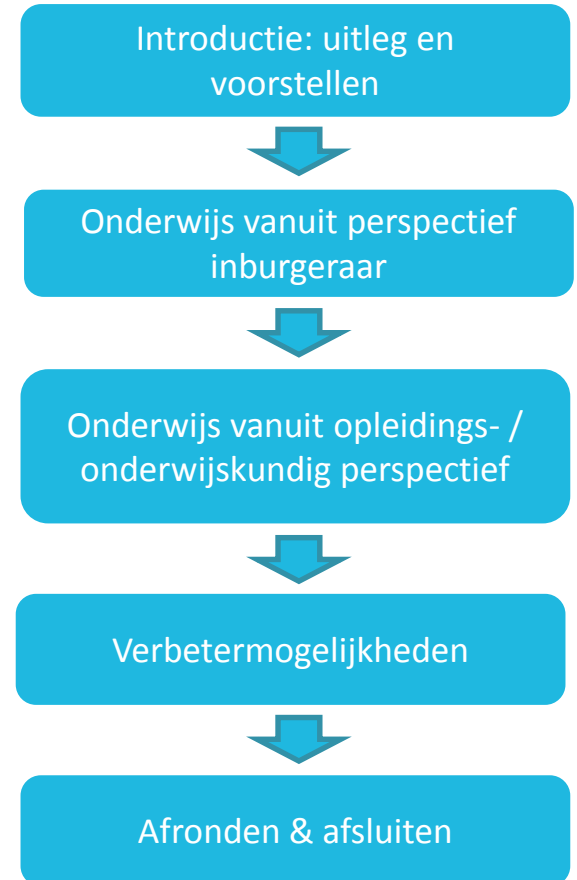

AANPAK EN FLOW INTERVIEWS

INTERVIEWS GERICHT OP SUCCES- EN FAALFACTOREN VAN ONDERWIJS BIJ INBURGERINGSPROCES

OPZET ONDERZOEK:

- + De telefonische gesprekken hebben plaatsgevonden op in de weken 30-34.
- + De gesprekken duurden gemiddeld 45 minuten, en zijn gevoerd met de volgende subdoelgroepen:
 - + 5 NT2docenten
 - + 5 vrijwilligers (vrijwilligerswerk focus op taalcoach / klassenassistent)
 - + 2 academici (vakgebied: taalverwerving Nederlands als vreemde taal)
- + Eerst is onderzocht wat het perspectief van de inburgeraar op onderwijs is, daarna is specifiek ingegaan op het onderwijs vanuit opleidings- en onderwijskundig perspectief, ten slotte is gekeken naar de verbetermogelijkheden bij die besproken factoren.
- + De respondenten hebben een financiële vergoeding ontvangen voor deelname.
- + De gesprekken zijn telefonisch gevoerd door Maxime Rooijmans en Marica Crombach (ervaren kwalitatief onderzoekers).

MWM²
experts in online research

**RIJNSBURGSTRAAT 9
1059 AT AMSTERDAM
020-4122405
www.mwm2.nl**

In opdracht van: DUO (Mohammed el Hamdaoui) & Ministerie SZW (Eveline van der Stegen & Maartje Groot)

Auteurs: Marica Crombach & Maxime Rooijmans

Datum: 26 augustus 2016